

Posudek bakalářské práce
Jany Vodové
Posvátnost lidského života.
Obhajoba bioetického principu

Práce Jany Vodové, předložená na katedře teologické etiky, se zabývá otázkami hodnoty a důstojnosti lidského života v kontextu současných medicínských a právních sporů, zvláště o eutanázii.

Práce má 62 stran textu a obsahuje všechny náležitosti, které jsou pro bakalářskou práci vyžadovány. Jazyková úroveň práce je, po několika zaváháních v první části, kdy jako by autorka po studijním pobytu v Anglii hledala občas výraz, velmi dobrá.

Několikrát se přece jenom objeví obrat či věta, kde se autorce nepodařilo formulovat zcela srozumitelně:

str. 15 – ...není možné, aby úcta k lidskému životu vymizela a byla nahrazena jakousi mimozemskou filosofií (??)... (*proč mimozemskou?*)

24 - ...lidský život není dobrý pouze jako účelový prostředek, ale je jako ostatní neoddělitelné aspekty vzkvétajícího života – přátelství, vědění... (*život nemůže být jedním z aspektů života*)

37 – Hranice mezi pánem a otrokem se ve využívání prostředků medicíny zdá být téměř neviditelná. (*Autorka jistě věděla, o čem mluví, ale čtenář marně hledá, kde tu v textu páni a otroci vzali.*)

Na str. 16 a 30 se objeví termín „nechtěná eutanázie“ – když se jinak užívá „nedobrovolná“ (u těch, kdo o sobě nemohou rozhodovat). Bylo by lépe ho neužívat, není jednoznačný.

Kvalitní je i úroveň poznámek a úroveň použité literatury, která je z velké části anglická.

V sedmi kapitolách předkládá autorka pohled na dva výrazné principy hodnocení lidského života: posvátnost lidského života a kvalita života (v utilitaristickém smyslu), jejich srovnání a vzájemné napětí. To je ilustrováno na konkrétním případě z britského prostředí (Tony Bland).

Jak naznačuje již titul práce a dokládá i anotace a úvod, autorka obhajuje princip posvátnosti lidského života, vycházejíc mimo jiné z tradice římskokatolické morální teologie (jejíž argumentaci věnuje 4. kapitolu), opírajíc se především o encykliku *Evangelium vitae* (str. 32-40). Připojuje i stručný rozbor nejdůležitějších dokumentů týkajících se důstojnosti lidského života (Hippokratova přísaha, Ženevská deklarace, Všeobecná deklarace lidských práv a svobod).

Obsahově je argumentace práce vystavěna logicky a srozumitelně, přesto se dají vznést některé připomínky.

a) jak termín posvátnost lidského života (str. 18n), tak kvalita života (29n) jsou objasněny jen letmo, jejich obsah je spíše naznačen než definován a zůstává tedy otevřena otázka, co je jejich vlastním obsahem. Je to u posvátnosti nedotknutelnost (18)? U kvality života pak se objevuje často užitečnost, což je v případě utilitaristů a speciálně kontroverzního P. Singera určitě pravda – ale nemá kvalita života jiné významy? (zde např. Jan Payne a kol. *Kvalita života a zdraví*. Praha : Triton, 2005) Oba ústřední termíny by si zasloužily důkladnější a přesnější rozbor.

b) nadřazenost člověka nad zvířaty vychází z jeho schopností a dovedností (22), z toho, že je vývojově výše? – to je přece utilitaristický pohled, ústřední argument Singerův: nejsou-li schopnosti (sebeuvědomění, zájmy), není lidský život nadřazen. Princip posvátnosti lidského života musí platit mimo oblast schopností a dovedností (trochu problém pro tomismus, kde

člověk je aristotelsky „animal rationale“ a racionalita je často vnímána jako součást obrazu Božího).

c) termín „neporušitelné právo na život“ (str. 35, pozn. 57) je citací dokumentu, ale zaslouží kritickou pozornost. Co se tím míní? Právo na život není cosi automatického a přirozeného, co člověk má sám v sobě – sám nepřežije. Lidský život je třeba chránit – a někdy to nejde. Může být neporušitelné to, co je ze všech stran ohroženo a porušováno?

d) otázka kořenů rostoucího zájmu o eutanázii (str. 38). Autorka naznačuje (v linii argumentace Jana Pavla II), že zásadní příčinou může být orientace společnosti a na zisk a užitek. Není tu však mnohem větší vliv moderní medicíny, která uměle (nepřirozeně) odvrací bezprostředně smrt a udržuje stále větší počet lidí ve stavu někde mezi životem a smrtí? Tváří v tvář tomuto stavu – můžeme se opřít o kategorii přirozeného, nebo je třeba hledat jiná kritéria?

e) uvažuje-li se v otázce eutanázie o zájmy člověka, může být nejlepším zájmem člověka (např. právě Tonyho Blanda) zemřít?

f) k závěrečnému shrnutí ještě jednou základní otázka: je rozhodnutí zemřít (či nechat zemřít) projevem odmítnutí hodnoty života, porušením principu posvátnosti? A není nakonec prvním kritériem člověk, nikoli princip? Nemůže právě úcta k člověku vést k rozhodnutí nechat ho zemřít?

Jakkoli je autorčina argumentace poctivě a velmi solidně vedena, celá práce má jeden nedostatek, kterým je přílišná jednostrannost. Zdroje, které autorka užívá, jsou vysoce kvalitní, ale převážně jednoho zaměření. Linacre Centre, které je pro ni orientující, je pracovištěm uznávaným, které však zřetelně zdůrazňuje jednu stranu argumentů. Z toho vyplývá velmi jednostranný a sporný obraz např. nizozemské situace ve věci provádění eutanázie. V práci je Nizozemí užíváno jako důkaz, že eutanázie vede ke zhoubným důsledkům – uvedené údaje však nejsou nesporné a rozhodně představují jen jednu stranu dostupných údajů. Zde by přece jenom prospělo užití další literatury s odlišnou perspektivou.

Předložená práce je i při některých drobných nedostatcích na velmi dobré úrovni, doporučuji ji bez výhrad k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení Velmi dobře.

Praha, srpen 2007

doc. dr. J. Halama

